

РОЗДІЛ 5

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.2

МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ДОГЛЯД ЗА ДИТИНОЮ

Бориченко К.В.,
к.ю.н., асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена дослідженню правового регулювання матеріального забезпечення осіб, які здійснюють догляд за дитиною. Вносяться пропозиції щодо реформування законодавства у цій сфері шляхом дотримання конституційних гарантій права на соціальний захист.

Ключові слова: соціальний захист, сім'я з дітьми, соціальний ризик, державна соціальна допомога, соціальне страхування.

Borychenko E.V. / МАТЕРИАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЛИЦ, ОСУЩЕСТВЛЯЮЩИХ УХОД ЗА РЕБЕНКОМ / Национальный университет «Одесская юридическая академия», Украина

Статья посвящена исследованию правового регулирования материального обеспечения лиц, осуществляющих уход за ребенком. Вносятся предложения по реформированию законодательства в этой сфере путем соблюдения конституционных гарантий права на социальную защиту.

Ключевые слова: социальная защита, семья с детьми, социальный риск, государственная социальная помощь, социальное страхование.

Borychenko K.V. / FINANCIAL SUPPORT PERSONS ENGAGED BABYSITTING / National University «Odessa Law Academy», Ukraine
The article investigates the legal regulation of the financial security of caregivers for the child. There are the proposals to reform the legislation in this area by the observance of the constitutional guarantees of the right to social protection.

Key words: social protection, family with children, social risk, state social assistance, social insurance.

Однією з організаційно-правових форм соціального захисту сімей з дітьми є загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке здійснюється в рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, а також пенсійного страхування.

У той же час, у сфері соціального захисту сімей з дітьми загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням охоплені лише деякі соціальні ризики, серед яких: вагітність та пологи; тимчасова непрацездатність у зв'язку з необхідністю догляду за хворою дитиною, а також дитиною у віці до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною; втрата годувальника, у тому числі у зв'язку з нещасним випадком на виробництві.

Тривалий час такий соціальний ризик як необхідність догляду за дитиною також був охоплений системою загальнообов'язкового державного соціального страхування. Проте з 2007 року соціальний захист осіб, які здійснюють догляд за дитиною до досягнення нею трирічного віку, був переданий до системи державної соціальної допомоги. З того часу до законодавства у сфері соціального захисту осіб від несприятливих наслідків вищезазначеного соціального ризику вносилися численні зміни, які можна визнати недосконалими у зв'язку з їх неефективністю, тобто неспроможністю ефективно регулювати суспільні відносини, що виникають у процесі захисту населення від несприятливих наслідків соціальних ризиків.

Питанням соціального захисту осіб, які здійснюють догляд за дитиною, були присвячені численні наукові праці таких вчених, як: Н. Болотіна, Я. Горячек, Т. Кілічава, Ю. Корсаненкова, Л. Кулачок, В. Тарасенко, С. Синчук, І. Сирота, Л. Стрепко та ін. Втім у роботах зазначених науковців досліджувалися лише окремі правові аспекти призначення та виплати допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Після вне-

сення численних змін до законодавства у цій сфері питання матеріального забезпечення осіб, що здійснюють догляд за дитиною, ще не були предметом окремого дослідження.

У зв'язку з цим, метою статті є дослідження теоретичних та практичних проблем здійснення матеріального забезпечення осіб, що здійснюють догляд за дитиною, та внесення пропозицій щодо його удосконалення.

Тривалий час матеріальне забезпечення осіб у зв'язку з доглядом за дитиною здійснювалося шляхом призначення та виплати допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років, яка до 01 січня 2007 року призначалася і виплачувалася на підставі двох законів України, а саме: «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 року, що передбачав право осіб, які не застраховані у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на отримання допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку за рахунок коштів державного бюджету, а також «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» від 18 січня 2001 року (втратив чинність 01 січня 2015 року), який закріплював порядок надання відповідної допомоги застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» (ст. 34) (у редакції до 28 грудня 2007 року) було передбачено право застрахованих осіб у випадку настання соціального ризику, пов'язаного з народженням дитини та необхідністю догляду за нею, на допомогу по вагітності і пологам, допомогу при народженні дитини, допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, реалізація якого була покладена на Фонд соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Однак Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 06 грудня 2006 року № 453 з 01 січня 2007 року питання призначення допомоги при народженні дитини та по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку застрахованим особам були передані до компетенції органів праці та соціального захисту населення, у зв'язку з чим виплата відповідних допомог з того часу здійснювалася за рахунок субвенцій з державного бюджету до місцевих бюджетів.

Крім того, п. 25 Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 28 грудня 2007 року до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням», було внесено низку змін, зокрема, з назви Закону та його тексту виключено словосполучення «народженням та», виключені норми, що регулювали порядок призначення і виплати допомоги при народженні дитини та по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та ін.

Між тим, рішенням Конституційного Суду України від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008 положення п. 25 Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» були визнані неконституційними.

Під час розгляду конституційного подання Конституційний Суд України дійшов висновку, що законом про Державний бюджет не можуть бути внесені зміни до інших законів, скасовані або зупинені їх окремі положення. Обґрунтовуючи свою точку зору, Конституційний Суд України посилається на низку норм законодавства, якими встановлено вичерпний перелік правовідносин, які повинні регулюватися законом про Держбюджет – встановлення тільки доходів та видатків держави на загальносуспільні потреби. У зв'язку з цим Конституційний Суд України, ухвалюючи рішення від 09 липня 2007 року № 6-рп/2007, звернув увагу органів державної влади на те, що законом про Державний бюджет не може бути скасований чи змінений обсяг прав і обов'язків, пільг, компенсацій і гарантій особи, передбачених іншими законами України.

Таким чином, положення п. 25 Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», які виключають право застрахованої особи на отримання допомоги при народженні дитини та по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку на підставі Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням», суперечать Конституції України, зокрема ст. 22, оскільки фактично звужують зміст і обсяг прав і свобод людини та громадянина.

Оскільки, відповідно до ст. 73 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 року, акти або їх окремі положення втрачають чинність з дня прийняття Конституційним Судом України рішення про їх невідповідність Конституції України, то призначення і виплата застрахованим особам допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку після 22 травня 2008 року повинні були знову перейти до компетенції Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, назва Закону також повинна бути викладена у редакції, яка існувала до 28 грудня 2007 року, а саме Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням».

Однак, аналізуючи практику призначення і виплати відповідних допомог, можна зазначити, що до 01 липня 2014 року такі виплати продовжували здійснюватися в

рамках державної соціальної допомоги органами соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету до місцевих бюджетів, що свідчить про відсутність дієвого механізму реалізації рішень Конституційного Суду України та призводить до колізії правових норм у цій сфері.

28 грудня 2014 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 77-VIII, яким у новій редакції затверджено Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», в рамках якого здійснюється нормативно-правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, а також від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Відповідно до ст. 19 вищезазначеного Закону застраховані особи в рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності мають право на отримання матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, а також вагітністю та пологами. Тобто до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» положення, відповідно до яких здійснювалися призначення і виплата допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, ліквідація яких 22 травня 2008 року визнана неконституційною, не перейшли.

Відповідно до ст. 19 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» застраховані особи мають право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг у разі настання страхового випадку, захист від якого передбачений страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Єдиною умовою надання видів соціального захисту в рамках даного виду страхування є настання такого випадку в період роботи (включаючи час випробування та день звільнення).

Перебування особи у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку не тягне за собою припинення трудових відносин, а, отже, і втрату статусу застрахованої особи, тим більше, що з 14 грудня 2013 року період відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку включається до страхового стажу як період, за який сплачено страхові внески, виходячи з розміру мінімального страхового внеску.

Основною підставою призначення особі матеріального забезпечення в рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності на підставі п. 13 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» є обставина, внаслідок якої застрахована особа або члени її сім'ї можуть тимчасово втратити засоби існування, тобто непрацездатність, якою визнається закріплений у нормах права стан організму людини або життєві обставини особи, які не дають їй можливості брати участь у суспільному виробництві або ускладнюють таку участь [1, с. 169].

За тривалістю непрацездатності можна розділити на постійну, стійку і тимчасову, під якою С. М. Синчук розуміє неспроможність особи здійснювати трудову діяльність внаслідок короточасних обставин об'єктивного характеру [2, с. 57].

Таким чином, необхідність догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку охоплюється поняттям тимчасової непрацездатності, у зв'язку з чим відповідна допомога повинна виплачуватись застрахованим особам за рахунок Фонду соціального страхування України.

Такої ж точки зору дотримуються науковці та юристи-практики, зокрема, В. Тарасенко [3, с. 399], Т. Кілічава, Я. Горячек [4, с. 118] та ін.

Аналогічно підходять до цієї проблеми і судові органи під час вирішення спорів щодо призначення і виплати застрахованим особам допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Так, постановою Докучаєвського міського суду Донецької області від 13 серпня 2013 року [5] встановлено, що спірні відносини, які виникли між застрахованою особою та управлінням праці та соціального захисту населення Докучаєвської міської ради щодо призначення допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку у розмірі прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, на той час регламентувалися Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням», що і зумовлює право особи на призначення відповідної допомоги у розмірі, що встановлюється правлінням Фонду, але не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом. Аналогічної позиції дотримувалася Вищий адміністративний суд України при розгляді справ № К/9991/4824/11 (ухвала від 24 квітня 2012 року) [6] та № К/9991/28417/11 (рішення від 13 листопада 2012 року) [7].

Таким чином, відповідно до ст. 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням», який діяв до 01 січня 2015 року, застрахована особа, яка фактично здійснює догляд за дитиною, мала право на отримання допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку у формі матеріального забезпечення за період відповідної відпустки. Розмір такої допомоги встановлювався правлінням Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, але не повинен бути меншим за прожитковий мінімум, встановлений законом.

Що стосується матеріального забезпечення осіб, які здійснювали догляд за дитиною в рамках державної соціальної допомоги, то відповідно до ст. 13 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» до 01 липня 2014 року один з батьків дитини, усиновлювач, опікун, баба, дід або інший родич, який фактично здійснює догляд за дитиною, мали право на отримання допомоги по догляді за нею, але лише до досягнення дитиною трирічного віку.

Частиною 3 ст. 7 Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» Розділ IV Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», відповідно до якого здійснювалися призначення і виплата допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку, виключено з метою уніфікації підходів під час призначення допомоги при народженні дитини та по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку шляхом їх об'єднання та збільшення розміру допомоги при народженні дитини і її виплати протягом 36 місяців.

На неефективність внесених змін до правового регулювання здійснення соціального захисту у зв'язку з доглядом за дитиною звернули увагу 50 народних депутатів у конституційному поданні від 11 грудня 2014 року щодо невідповідності Конституції України п. 7 Розділу II Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» [8]. Автори конституційного подання звертають увагу на те, що при прийнятті вищезгаданого Закону шляхом скасування допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку Верховна Рада України допустила звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод, порушення права особи, що здійснює догляд за дитиною, права на соціальний захист та невиконання державою обов'язку здійснювати матеріальне забезпечення громадян у випадках, передбачених законом, що порушує вимоги статей 21, 22, 46 Конституції України.

У той же час, положення Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо порядку призначення і виплати допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку, які існували до 01 липня 2014 року, також потребували удосконалення. Так, відповідно до ст. 15 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (у редакції від 02 лютого 2014 року) розмір допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку дорівнював різниці між прожитковим мінімумом, встановленим законодавством для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом родини з розрахунку на кожного члена сім'ї за попередні шість місяців, але не міг бути меншим ніж 130 грн.

При цьому виплата допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку у розмірі, що перевищує мінімальний, здійснювалася протягом шести місяців. Для подальшого отримання даного виду допомоги у розмірі, вищому за мінімальний, особа зобов'язана була подати до органів соціального захисту населення, що здійснюють виплату допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку, довідку про склад сім'ї та декларацію про доходи та майновий стан, що заповнюється на підставі даних про доходи кожного члена родини, перелік яких закріплений ч. 4 п. 22 Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми.

Таким чином, порядок призначення та виплати допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку, який існував до 01 липня 2014 року, не міг забезпечити родині належні умови для утримання та виховання дитини, що підтверджує тезу про те, що на сьогодні в Україні заходи у сфері соціального захисту сімей з дітьми спрямовані на прийняття рішення про народження дитини, тоді як питання її подальшого утримання залишається невирішеним.

Законодавство у сфері матеріального забезпечення осіб у зв'язку з необхідністю догляду за дитиною можна охарактеризувати як недостатньо неефективне та якісне, оскільки нормативно-правові акти у цій сфері приймалися без узгодження їх з рівнем суспільного розвитку та реальними потребами суспільства, без проведення дослідження запитів суспільства та можливостей економіки реагувати на них. У зв'язку з цим законодавцем приймалися нормативно-правові акти, які не можуть адекватно вирішити складні суспільні проблеми.

На сьогодні особи, які здійснюють догляд за дитиною, фактично залишаються без підтримки держави. Призначення і виплата допомоги при народженні дитини протягом 36 місяців компенсує лише частину додаткових витрат, які родина змушена здійснити у зв'язку з появою у її складі дитини, у той час як необхідність подальшого утримання та виховання такої дитини залишається повністю поза увагою законодавця.

У зв'язку з цим, на нашу думку, необхідно положення п. 7 Розділу II Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» визнати неконституційними, наслідком чого буде поновлення дії Розділу IV Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», який регулював порядок призначення та виплати допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Крім того, потребує змін Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», який варто доповнити статтями 27-1, 27-2, 27-3, зміст яких повинен відповідати змісту статей 42, 43, 44 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» (у редакції від 28 грудня 2007 року), щодо визначення порядку призначення та визначення розміру допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку застрахованим особам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Малюга Л. Ю. Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Монографія / Л. Ю. Малюга. – К. : «Хай-Тек Прес», 2013. – 264 с.
2. Синчук С. М. Теорія соціального ризику за правом соціального забезпечення / С. М. Синчук // Право України. – 2003. – № 3. – С. 55–59.
3. Тарасенко В. С. Призначення та виплата допомог сім'ям з дітьми : проблемні питання / В. С. Тарасенко // Правове життя сучасної України : матеріали Міжнародної наукової конференції професорсько-викладацького складу (м. Одеса, 20-21 травня 2011 року) / відп. ред. д-р юрид. наук В. М. Дрьомін // Національний університет «Одеська юридична академія». – Т. 2. – О. : Фенікс, 2011. – С. 398–400.
4. Кілічава Т. Зразок позовної заяви щодо допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років / Т. Кілічава, Я. Горячек // Юридичний журнал. – 2011. – № 11. – С. 118–120.
5. Постанова Докучаєвського міського суду Донецької області від 13 серпня 2013 року у справі № 2-а/228/77/2013 // Єдиний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua>
6. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 24 квітня 2012 року у справі № К/9991/4824/11 // Єдиний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua>
7. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 13 листопада 2012 року у справі № К/9991/28417/11 // Єдиний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua>
8. Конституційне подання щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) пункту 7 Розділу II та Розділу III Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» від 11 грудня 2014 року № 27-КС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ccu.gov.ua/doccatalog/document?id=290760>

УДК 349.23

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Ерофєєнко Л.В.,
к.ю.н., доцент*Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

У статті виявлено проблематику розвитку трудового законодавства України, окреслені концептуальні положення та визначені напрями реформування та вдосконалення трудового законодавства України, висвітлені положення проекту Трудового кодексу України, запропоновано коло питань, які повинні бути втілені в зміст нового Трудового кодексу України.

Ключові слова: трудове законодавство, реформа, трудові відносини, Трудовий кодекс України, наймана праця, трудове право, систематизація законодавства.

Ерофєєнко Л.В. / АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА / Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, Украина

В статье выявлена проблематика развития трудового законодательства Украины, очерчены концептуальные положения и определены направления реформирования и усовершенствования трудового законодательства Украины, освещены положения проекта Трудового кодекса Украины, предложен круг вопросов, которые должны быть воплощены в содержании нового Трудового кодекса Украины.

Ключевые слова: трудовое законодательство, реформа, трудовые отношения, Трудовой кодекс Украины, наемный труд, трудовое право, систематизация законодательства.

Yerofieienko L.V. / ACTUAL PROBLEMS OF LABOR LAW REFORM / Kharkiv National Automobile and Highway University, Ukraine

The article reveals the problems of the development of labour laws of Ukraine, outlined the conceptual provisions and viznacheno direction for the reform and improvement of labor legislation of Ukraine. The main principles of reforming of legislation of Ukraine on labour, among which: the optimal balance of protective and production functions of labour law, which must be ensured the balance of interests of employees and employers;

compliance with already established social standards in the workplace; use in preparation of the new Code of experience the ILO and EU legislation and countries with economies in transition in order to ensure harmonization of Ukrainian legislation with international legal standards in this area; shift of the centre of gravity of legal support of labour relations at the legislative level to the level of contractual regulation, primarily the collective agreement, with the maximum use of mechanisms of social partnership involving employers and trade unions;

ensuring non-discrimination of workers on grounds of gender, race, political convictions and other circumstances determined by the Constitution of Ukraine with the preservation of elevated conditions protection of work of women and youth and the actual prohibition of child and forced (compulsory) labor; equal treatment for men and women (gender equality).

The article highlights provisions of the draft Labour code of Ukraine. Proposed range of issues to be embodied in the content of the new Labour code of Ukraine, namely: the code should significantly increase the role of individual contractual regulation of labour relations on the basis of various modifications of employment contracts; to expand the range of issues that directly set by agreement between the parties.

The labour code should adequately reflect the processes occurring in society. Norms of the Labour code should not contradict the established provisions of the General theory of law. In the development of proposals on improvement of the draft Labor code have to involve scientists-specialists in employment law, which will ensure the stability of the code is an indication of its high quality. It is necessary to fill the new Labour code by specific rules, and not by abstract reference. And, most importantly, the norms must be clear to every worker the conditions of which they regulate.

Key words: labour law reform, labour relations, the Labour code of Ukraine, hired labor, labor law, systematization of legislation.

За всі роки незалежності наша країна зараз переживає найважчі часи: війна на сході, спад економіки, безробіття – все це призводить до нестабільності у всіх сферах суспільних відносин. Але сподіваємося на покращення ситуації, на те, що всі ці негаразди нарешті закінчатся і життя ввійде у своє звичне русло.

Не слід забувати, що трудові відносини в суспільстві були і будуть завжди актуальними. Для того, щоб вони розвивалися в унісон із сьогоденням, вбачається необхід-

ним уже зараз досконало проаналізувати трудове законодавство та провести його реформу.

Основну роль у регламентації суспільних відносин, які виникають у сфері праці, відіграють норми трудового права України. Перетворення економічного, технологічного, організаційного та соціального характеру виробництва викликали появу нових видів праці і способів її організації, форм зайнятості та видів соціально-трудова відносин, що вимагають адекватного правового забезпе-